

3. 9. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Dohoda o vině a trestu ve světle novelizace trestního zákoníku

Novela trestních předpisů účinná od 1. 10. 2020, provedená zákonem č. [333/2020](#) Sb., kterým se mění zákon č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, s sebou přináší velké množství změn, a to zejména v oblasti trestního práva hmotného. Snad nejvíce diskutovanou a nejvýznamnější legislativní změnou je zvýšení hranic škod nutných pro naplnění jednotlivých skutkových podstat trestných činů.

Škodou nikoliv nepatrnou tak od 1. 10. 2020 nebude škoda dosahující částky nejméně 5.000,- Kč, jako tomu bylo doposud, ale dvojnásobek této částky. Lze pak důvodně předpokládat, že největší dopad bude mít novela na majetkové trestné činy, zejména na přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku se způsobenou škodou do 10.000,- Kč, neboť po nabytí účinnosti novely tyto případy již nebudou trestným činem a dojde zde k zániku trestnosti. Od účinnosti novely tak budou zmíněné případy spadat do gesce správních orgánů.

Cílem předmětné novelizace je podle důvodové zprávy na základě vyhodnocení poznatků z praxe přijmout taková legislativní opatření, která zvýší počet ukládaných peněžitých trestů a to ať již jako trestů samostatných či ukládaných vedle jiného trestu. V tomto směru například došlo ke zrušení institutu náhradního trestu odnětí svobody a jeho nahrazení přeměnou nezaplaceného peněžitého trestu v trest odnětí svobody podle zákonem stanoveného přepočtu, zrušení možnosti přeměny peněžitého trestu v jiné alternativní tresty a změny v oblasti zahlazení při odsouzení k tomuto trestu. Podle překladatelů novely by tak navrhované změny měly vést k vhodnější volbě trestů ukládaných za trestné činy a tím k vyšší efektivitě trestního řízení, resp. k vyšší efektivitě ukládaných sankcí (pokud jde o volbu druhu a výše sankce a její působení na pachatele). Na tomto místě je vhodné podotknout, že k častějšímu ukládání peněžitých trestů v posledních letech vyvíjel aktivitu Nejvyšší soud a rovněž Nejvyšší státní zastupitelství. Předmětná změna tak plně koresponduje se snahou zmíněných institucí.[\[1\]](#)

O výše uvedených legislativních změnách by jistě šlo napsat mnohé a nepochybně v nejbližších dnech bude toto téma hojně diskutováno. O čem se však důvodová zpráva k novele trestních předpisů nijak nezmiňuje, je úprava procesního institutu dohody o vině a trestu, který byl do trestního řádu zaveden novelizací z roku 2012. Nicméně až nynější novela trestních předpisů z letošního roku může konečně ukázat potenciál tohoto relativně nového institutu.

Dohoda o vině a trestu je upravena v § 175a trestního řádu. Jedná se o způsob vyřízení věci mimo hlavní líčení, jehož stěžejním přínosem je rychlost a efektivita při řešení sporu mezi státem při výkonu trestní spravedlnosti a osobou obviněnou ze spáchání trestného činu. Ačkoliv dojde k vyslovení viny a uložení trestu soudem, děje se tak ve zvláštním řízení, výrazně odlišným procesním postupem. Dohodu o vině a trestu tak lze označit za jistý druh odklonu, jedná se ale o odklon v jeho širším pojetí.[\[2\]](#) Tomuto způsobu vyřízení věci lze vytýkat mnohé nedostatky, některé i zásadnější povahy. Jistě by se dalo namítat, že při uzavírání dohody o vině a trestu stát v podstatě rezignuje na objektivní zjištění pravdy a důsledné nalézání spravedlnosti. K tomu je však potřeba připomenout, že stávající doktrína již opustila koncept materiální pravdy a již nyní postačí k uznání viny a odsouzení

pachatele trestného činu „pouhé“ zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí. Tato kvalitativní úroveň skutkových zjištění, podpořena prohlášením obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, je zpravidla spolehlivě zadokumentována již v přípravném řízení. Proto je v souladu s účelem tohoto institutu využívat jej především v průběhu přípravného řízení.

Institut dohody o vině a trestu byl do trestního řádu České republiky zaveden zákonem č. [193/2012](#) Sb. s účinností od 1. 9. 2012. Novela tak reagovala na skutečnost, že tehdy platná právní úprava nevyužívala všech možností, aby zajistila obviněnému v plném rozsahu právo na rychlý a spravedlivý proces. Právo, aby trestní věc obviněného byla projednána v přiměřené lhůtě, je součástí práva na spravedlivý proces podle čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod. Rychlost řízení totiž podmiňuje spravedlivý charakter řízení, neboť zdouhavost řízení může vést k oslabení hodnoty důkazu, navíc obviněný i poškozený jsou vystavováni nejistotě o výsledku řízení, vytrácí se vztah mezi trestným činem a trestem, neúměrně dlouho se udržuje stav, kdy obviněný, který je považován za nevinného, musí snášet zásahy do práv a svobod chráněných citovanou úmluvou.[\[3\]](#)

Inspirací pro zavedení institutu dohody o vině a trestu do trestního řádu České republiky byly zahraniční právní úpravy, které některé prvky dohodovacího řízení o vině a trestu jakožto domény angloamerického systému práva (common law) obsahovaly již delší dobu – například ve Španělsku tzv. *conformidad*, v Itálii tzv. *patteggiamento* či dohoda o vině a trestu na Slovensku.[\[4\]](#) Nutno dodat, že slovenské trestní právo dohodu o vině a trestu obsahuje již od roku 2006 a její úprava je poměrně širší, než tomu bylo v českém trestním právu. Nicméně právě letošní novela trestních předpisů tento rozdíl do značné míry zmírní, neboť dojde k významnému rozšíření možnosti aplikace dohody o vině a trestu. Nově totiž bude možné sjednat dohodu o vině a trestu i v řízení o zvláště závažném zločinu. Nebyl zde totiž žádný rozumný a pádný argument, který by odůvodňoval jen omezené použití dohody o vině a trestu jen na přečiny a zločiny, nikoliv na zvláště závažné zločiny. Proč by nemohl státní zástupce uzavřít dohodu o vině a trestu s obviněným z vraždy, pokud jsou okolnosti činu dostatečně objasněny a obviněný prohlásil, že čin spáchal? Jedinými případy, kdy nebude možné sjednat dohodu o vině a trestu zůstává řízení proti uprchlému a řízení ve věcech mladistvých.

Další podstatnou změnou je zrušení důvodů nutné obhajoby při sjednávání dohody o vině a trestu. I to je podle mého názoru krok správným směrem, protože nutnost ustanovit obviněnému obhájce jen za účelem sjednání dohody o vině a trestu vedlo státní zástupce k neochotě vůbec o aplikaci tohoto institutu uvažovat. Je zřejmé, že v jednoduchých případech záleží na vůli obviněného, zda chce mít při sjednávání dohody o vině a trestu profesionální zastoupení, či zda se cítí být schopen důsledky takového kroku posoudit sám. V případech závažnějších nebo tam, kde je svoboda obviněného omezena stále zůstávají další důvody nutné obhajoby [§ 36 odst. 1 písm. a) až c), odst. 3, příp. též odst. 4 písm. a) trestního řádu] nebo považuje-li to státní zástupce (v přípravném řízení) za nutné (§ 36 odst. 2 trestního řádu). S touto změnou možná nebudou souhlasit mnozí advokáti, zapsáni v seznamu obhájců *ex offio*, nicméně s ohledem na shora naznačenou dosavadní neochotu státních zástupců vyřídit věc sjednáním dohody o vině a trestu lze odhadovat, že advokátů, kteří byli obviněným ustanovováni vyloženě pro účely sjednání dohody o vině a trestu, doposud stejně nebylo mnoho. Vedle toho stojí za zmínku, že tuzemští obhájci nejsou ani nijak zvláště motivováni ke sjednání dohody o vině a trestu, jako je tomu například na Slovensku. Podle slovenského předpisu upravující odměnu a náhrady advokáta za poskytování právních služeb totiž platí, že pokud byla soudem schválena dohoda o vině a trestu před podáním obžaloby, patří obhájci vedle příslušné odměny také odměna ve výši čtyřnásobku základní sazby tarifní odměny za jeden úkon právní služby.[\[5\]](#)

Pro případné kritiky dohody o vině a trestu lze na závěr zmínit, že například ve Spojených státech amerických končí až 90 % případů přiznáním viny (tzv. *guilty plea*) a pouze zlomek případů se tedy dostane k projednání před soud.[\[6\]](#) Tento (statistický) příklad, ač se jedná o odlišný právní systém, uvádím z toho důvodu, že základní myšlenka a ostatně i některé prvky institutu dohody o vině a

trestu jsou inspirované právě tzv. dohadovacím řízením, které je uplatňováno v angloamerickém právním systému. Pro podobný příklad však nemusíme sahat až za oceán. Odborníci uvádějí, že kromě toho, že byl zdvojnásoben počet soudců, současný anglický systém funguje jen díky tomu, že dvě třetiny obžalovaných před Crown Court a 80 až 90 % obžalovaných před magistrates' courts uznává vinu (guilty plea). Tamní soudy přitom motivují obžalované k uznání viny tím, že obžalovaným, kteří vinu uznali, zmírňují trest zhruba o jednu třetinu.^[7]

Novelizovaná podoba institutu dohody o vině a trestu po novele trestních předpisů bude již plně srovnatelná se zahraniční právní úpravou. Úprava tohoto institutu, do jisté míry cizí kontinentálnímu právu, tak jen potvrzuje vývoj legislativy a judikatury k větší odpovědnosti pachatele trestného činu za svůj vlastní postoj ke spáchání činu a důsledkům z něj plynoucím.

Mgr. David Stríž



[Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s.r.o.](#)

Sokolská třída 60
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 941 946
Fax: +420 224 941 940
e-mail: advokati@akbsn.eu



[1] Důvodová zpráva k zákonu č. [333/2020](#) Sb., kterým se mění zákon č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, sněmovní tisk č. 453. K dispozici >>> [zde](#).

[2] DRAŠTÍK, A., FENYK, J., a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha. Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 1307

[3] Důvodová zpráva k zákonu č. [193/2012](#), kterým se mění zákon č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení

soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, sněmovní tisk č. 510. K dispozici >>> [zde](#).

[4] Tamtéž

[5] § 14 odst. 7 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z., o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb

[6] Gramlich, J., Only 2% of federal criminal defendats go to trial, and most who do are found guilty. Pewresearch.org [online], publikováno 11. 6. 2019 [cit. 20. 8. 2020]. K dispozici >>> [zde](#).

[7] Srov. ŠTĚPÁN, J., Některé rysy trestního řízení ve Spojených státech, Právo a zákonost č. 5/1991.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)